ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 13ης Ιουλίου 1995 *

Στην υπόθεση C-341/93,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Vestre Landsret (Δανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του Πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971, για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Danværn Production A/S

και

Schuhfabriken Otterbeck GmbH & Co.,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 6, σημείο 3, και 22 της προπαρατεθείσας Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978, για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24), και με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982, για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1, και — τροποποιημένο κείμενο — ΕΕ 1983, C 97, σ. 1),

* Γλώσσα διαδικασίας: η δανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, F. A. Schockweiler, C. Gulmann και P. Jann, προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, J. L. Murray, D. A. O. Edward (εισηγητή), J.-P. Puissochet, G. Hirsch και L. Sevón, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Léger
γραμματέας: R. Grass

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Pr. Dr. Christof Böhmer, Ministerialrat στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Δικαιοσύνης,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον John D. Colahan, του Treasury Solicitor's Department,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους Anders Christian Jessen και Pieter van Nuffel, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 17ης Μαΐου 1995,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 30ής Ιουνίου 1993, που πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 5 Ιουλίου 1993, το Vestre Landsret (Δανία) υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του Πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971, για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978, για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24), και με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982, για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1, και — τροποποιημένο κείμενο — ΕΕ 1983, C 97, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση), δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 6, σημείο 3, και 22 της Συμβάσεως.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της εταιρίας Schuhfabriken Otterbeck GmbH & Co., ενάγουσας στην κύρια δίκη (στο εξής: Otterbeck) και εδρεύουσας στη Γερμανία, και της εταιρίας Danværn Production A/S, εναγομένης στην κύρια δίκη (στο εξής: Danværn) και εδρεύουσας στη Δανία.

3 Σύμφωνα με σύμβαση πρακτορίας η οποία συνήφθη στις 10 Αυγούστου 1979, η Otterbeck όρισε την Danværn αποκλειστικό πράκτορα στη Δανία για την πώληση όλων των ειδών υποδημάτων ασφαλείας που παράγει.

4 Με έγγραφο της 22ας Μαρτίου 1990, η Otterbeck κατήγγειλε τη σύμβαση πρακτορίας με άμεσα αποτελέσματα από της ημερομηνίας της καταγγελίας, επικαλούμενη ότι η Danværn καταχράστηκε κατάφωρα της εμπιστοσύνης της Otterbeck απολύοντας κάποιον υπάλληλο.

5 Στις 11 Σεπτεμβρίου 1990, η Otterbeck ενήγαγε την Danværn ενώπιον του Byret de Brønderslev με αίτημα την καταβολή ποσού 223 173,39 δανικών κορωνών (DKR), νομιμοτόκως, για τα υποδήματα ασφαλείας που παραδόθηκαν τον Ιανουάριο και Φεβρουάριο 1990.

6 Ενώπιον του Byret, η Danværn δέχθηκε ότι όφειλε το ποσό, αλλά ζήτησε την απόρριψη της αγωγής και τη χωριστή καταδίκη της ενάγουσας στην καταβολή ποσού 737 018,34 DKR, ισχυριζόμενη ότι η ίδια είχε απαιτήσεις έναντι της Otterbeck, μία από τις οποίες προήρχετο εκ της ζημίας που υπέστη από την καταχρηστική καταγγελία της συμβάσεως πρακτορίας.

7 Με απόφαση της 26ης Μαρτίου 1991, το Byret απέρριψε ως απαράδεκτη την αξίωση της Danværn λόγω του ότι επιδίωκε και αυτοτελή καταψηφιστική απόφαση και συμψηφισμό, με την αιτιολογία ότι μεταξύ των αγωγών της Otterbeck και της Danværn δεν υπήρχε η σχέση συναφείας που απαιτείται από το άρθρο 6, σημείο 3, της Συμβάσεως που ορίζει:

«Πρόσωπο [που έχει την κατοικία του στο έδαφος συμβαλλομένου κράτους] μπορεί επίσης να εναχθεί:

[...]

3. αν πρόκειται για ανταγωγή που απορρέει από την ίδια σύμβαση ή τα ίδια πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίζεται η κύρια αγωγή, ενώπιον του δικαστηρίου όπου είναι εκκρεμής η αγωγή αυτή.»

8 Η Danværn άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Vestre Landsret. Ενώπιον του δικαστηρίου αυτού, παραιτήθηκε από το αίτημα που αφορούσε την αυτοτελή καταψηφιστική απόφαση και προέβαλε μόνον αίτημα συμψηφισμού για ποσό ύψους 223 173,39 DKR, νομιμοτόκως, που αντιστοιχούσε στο αρχικό αίτημα της Otterbeck.

9 Το Vestre Landsret έκρινε ότι η διαφορά έθετε ζήτημα ερμηνείας της Συμβάσεως.

10 Γι' αυτό, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία έως ότου το Δικαστήριο αποφανθεί επί των ακολούθων προδικαστικών ερωτημάτων:

«1) Ισχύει το άρθρο 6, σημείο 3, για ανταγωγές που ασκούνται προς συμψηφισμό;

2) Πρέπει η έκφραση του άρθρου 6, σημείο 3, "που απορρέει από την ίδια σύμβαση ή τα ίδια πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίζεται η κύρια αγωγή [...]" να θεωρηθεί στενοτέρου περιεχομένου από ό,τι η έκφραση του άρθρου 22, τρίτο εδάφιο, της Συμβάσεως "συναφείς [...] αγωγές";»

Επί του πρώτου ερωτήματος

11 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο αν το άρθρο 6, σημείο 3, της Συμβάσεως έχει εφαρμογή σε περίπτωση όπου ο εναγόμενος, που έχει εναχθεί ενώπιον αρμόδιου δικαστηρίου, αντιτάσσει στην αγωγή χρηματική απαίτηση κατά του ενάγοντος.

12 Τα εθνικά δίκαια των συμβαλλομένων κρατών διακρίνουν γενικώς δύο περιπτώσεις. Πρώτον, ο εναγόμενος επικαλείται, ως μέσον άμυνας, την ύπαρξη χρηματικής απαιτήσεως έναντι του ενάγοντος η οποία θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα την απόσβεση, εν όλω ή εν μέρει, της απαιτήσεως του ενάγοντος. Δεύτερον, ο εναγόμενος σκοπεί, με αυτοτελή αγωγή που ασκεί στο πλαίσιο της ιδίας δίκης, να επιτύχει καταδίκη του ενάγοντος στην καταβολή χρέους που έχει προς τον εναγόμενο. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η αυτοτελής αγωγή μπορεί να αφορά μεγαλύτερο ποσό από αυτό που ζητεί ο ενάγων και μπορεί να συνεχισθεί η εκδίκασή της ακόμη κι αν απορριφθεί η αγωγή του ενάγοντος.

13 Από δικονομική άποψη, η επίκληση μέσων άμυνας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ασκηθείσας εκ μέρους του ενάγοντος αγωγής και συνεπώς δεν απαιτείται ο ενάγων να «εναχθεί» ενώπιον του επιληφθέντος της αγωγής δικαστηρίου, υπό την έννοια του άρθρου 6, σημείο 3, της Συμβάσεως. Οι κανόνες του εθνικού δικαίου καθορίζουν τα επιτρεπόμενα μέσα άμυνας και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να γίνει επίκλησή τους.

14 Το άρθρο 6, σημείο 3, της Συμβάσεως δεν σκοπεί όμως στη ρύθμιση αυτής της περιπτώσεως.

15 Αντιθέτως, αγωγή του εναγομένου που σκοπεί σε αυτοτελή καταδίκη του ενάγοντος προϋποθέτει την αρμοδιότητα του επιληφθέντος της κυρίας αγωγής δικαστηρίου για να κρίνει την αγωγή αυτή του εναγομένου.

16 Το άρθρο 6, σημείο 3, της Συμβάσεως έχει ακριβώς ως αντικείμενο να θεσπίσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες ένα δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί αγωγής που επιδιώκει αυτοτελή καταψηφιστική απόφαση.

17 Αν και η δανική απόδοση του άρθρου 6, σημείο 3, της Συμβάσεως χρησιμοποιεί τη λέξη «modfordringer», διατύπωση γενικού περιεχομένου που μπορεί να περιλαμβάνει τις δύο προπαρατεθείσες στη σκέψη 12 περιπτώσεις, η νομική ορολογία των άλλων συμβαλλομένων κρατών διακρίνει σαφώς τις δύο αυτές περιπτώσεις. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το γαλλικό δίκαιο διακρίνει μεταξύ «demande reconventionnelle» και «moyens de défense au fond»· το αγγλικό δίκαιο μεταξύ «counter-claim» και «set-off as a defence»· το γερμανικό δίκαιο μεταξύ «Widerklage» και «Prozeßaufrechnung», και το ιταλικό δίκαιο μεταξύ «domanda riconvenzionale» και «eccezione di compensazione». Πάντως, οι γλωσσικές αποδόσεις του άρθρου 6, σημείο 3, της Συμβάσεως, που έχουν σημασία στη συγκεκριμένη περίπτωση, αναπαράγουν ρητώς τις εκφράσεις «demande reconventionnelle», «counter-claim», «Widerklage» και «domanda riconvenzionale».

18 Επομένως, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 6, σημείο 3, της Συμβάσεως αφορά μόνον τις ανταγωγές που ασκούν οι εναγόμενοι με σκοπό να επιτύχουν την έκδοση αυτοτελούς καταψηφιστικής αποφάσεως. Δεν αφορά την περίπτωση όπου ο εναγόμενος επικαλείται ως απλό μέσο άμυνας χρηματική απαίτηση κατά του ενάγοντος. Το εθνικό δίκαιο καθορίζει τα επιτρεπόμενα μέσα άμυνας και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να γίνει επίκλησή τους.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

19 Στην απόφαση αναφέρεται ότι το δεύτερο ερώτημα υποβάλλεται μόνον σε περίπτωση που το άρθρο 6, σημείο 3, της Συμβάσεως εφαρμόζεται όταν ο εναγόμενος επικαλείται ως μέσον άμυνας χρηματική απαίτηση έναντι του ενάγοντος. Ενόψει της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

20 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γερμανική Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 30ής Ιουνίου 1993 το Vestre Landsret, αποφαίνεται:

Το άρθρο 6, σημείο 3, της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978, για την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας και με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982, για την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας, αφορά μόνον τις ανταγωγές που ασκούν οι εναγόμενοι με σκοπό να επιτύχουν την έκδοση αυτοτελούς καταψηφιστικής αποφάσεως. Δεν αφορά την περίπτωση όπου ο εναγόμενος επικαλείται ως απλό μέσο άμυνας χρηματική απαίτηση κατά του ενάγοντος. Το εθνικό δίκαιο καθορίζει τα επιτρεπόμενα μέσα άμυνας και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να γίνει επίκλησή τους.

Rodríguez Iglesias Schockweiler Gulmann

Jann Mancini Moitinho de Almeida

Murray Edward Puissochet

Hirsch Sevón

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 13 Ιουλίου 1995.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος

G. C. Rodriguez Iglesias